

—Τοὺς ἀναφέρομεν μονάχα ἐδῶ μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς γρήγορα θ' ἀπολαύσομε συγκεντρωμένο τὸ ἔργο τους.

Ἄκόμα ἓνας ἀριθμὸς ποιητῶν σὰν τὸν Α. Σημηριώτη, τὸ Σ. Πασαγιάννη, τὸ Βουτυρείδη, τὸν Ἀστέρη καὶ μερικοὺς ἄλλους, ἀμιλλᾶται μαζὺ μὲ αὐτοὺς πού ἀναφέραμε, μὲ ἐπιτυχίαν, ὀλιγότερη πάντοτε, μὲ προσπάθειαν ὅμως πού, ἂν ἀξίζει γενικὰ τὸν ἔπαινον, ἐπιβάλλεται καὶ πολλὰς φορὰς τόσον, ὥστε νὰ προκαλεῖ καὶ τὴν ἐκτίμησι καὶ τὸν θαυμασμό μας.

Τὸ ποιητικὸν ἔργο τῶν ΝΕΩΝ θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀπασχολοῦσε περισσότερο.—Ὁ Ἑρμονας, ὁ Σικελιανός, ὁ Αὐγέρης, ὁ Καμπάνης, ὁ Σκίπης, ὁ Μελάς, ὁ Καρβούνης, ἡ Αἰμυλία Κούρτελη, ὁ Σεφεριάδης, ὁ Φωτιάδης—καὶ παίρνομε τοὺς κυριωτέρους μονάχα—ἔχουν νὰ δεῖξουν ἓνα τέτοιον πλοῦτον ἐργασίας, ἡ ὁποία ὅσον καὶ ἂν πειράζει τὸν κ. Πέτρο Βασιλικό, ἀγκαλιάζει μὲ δύναμι τὴν Ζωὴ σὲ ὅλες τὰς ποικίλες τῆς ἐκδηλώσεις, καὶ ὑψώνεται θριαμβευτικὰ πρὸς τὴν Τέχνη.—Σήμερα τοὺς ἀναφέρομε μόνο μὲ τὸν θαυμασμό πού τοὺς πρέπει, σὲ προσεχὲς δὲ φυλλάδιο τῆς «Νέας Ζωῆς» θὰ προσπαθήσομε νὰ δόσομε μιὰν ιδέαν τοῦ ἔργου των— τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως ἀξίζει κάθε προσοχὴν καὶ κάθε ἐκτίμησι.

ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΑΜΙΕΛ

20 Ἰουλίου 1848 — Βερολίνο. — Νὰ κρίνει κανεὶς τὴν ἐποχὴν μας ἐν σχέσει πρὸς τὴν παγκόσμιαν ἱστορίαν, τὴν ἱστορίαν ἐν σχέσει πρὸς τὰς γεωλογικὰς περιόδους, τὴν γεωλογίαν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀστρονομίαν, εἶνε μιὰ ἀπελευθέρωσις γιὰ τὴ σκέψιν. Ὅταν ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς ἑνὸς ἀνθρώπου ἢ ἑνὸς λαοῦ μᾶς παρουσιάζεται μικροσκοπικῆ σὰν ζωὴ μυγίτσας, καὶ ἀντίστροφα, ἡ ζωὴ ἑνὸς ἡμετέρου ἄπειρη σὰν ἡ ζωὴ οὐρανόεντος σώματος μὲ ὅλη τὴ σκόνην τῶν ἔθνων του, αἰσθανόμεθα τοὺς ἑαυτοὺς μας πολὺ μικροὺς καὶ πολὺ μεγάλους, καὶ μποροῦμε νὰ δεσπόζομε ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν σφαιρῶν τὴν ἰδικήν μας ὑπαρξίν, καὶ τοὺς μικροὺς στροβίλους πού συγκλονοῦν τὴν μικρὴν μας Εὐρώπην.

Κατὰ βᾶθος ἓνα μόνον ἀνικεῖμενον μελέτης ὑπάρχει: ἡ μορφὴ

καὶ ἡ μεταμορφώσεις τοῦ πνεύματος. Ὅλα τὰλλα ἀντικείμενα ἀνάγονται σ' ἐκεῖνο ὅλες ἢ ἄλλες μελέτες ξαναφέρνουν σ' αὐτὴ τὴ μελέτη.

2 Ἀπριλίου 1852. Τὶ ὥραϊος περίπατος! Οὐρανὸς καθαρὸς, ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, τόνοι ὀλοζώηροι, διαγράμματα διαναγέστατα, ἡ λίμνη μονάχα γλυκὰ ὀμιχλώδης καὶ ἀτέλειωτη. Δροσοπάχνη ἐσκόνιζε τὰ λειβάδια δίνοντας στοὺς θάμνινους φράχτες μιὰ μεταλλικὴ ζωηρότητα, καὶ σ' ὄλο τὸ τοπεῖον ἀκόμη χωρὶς φύλλα, μιὰ ἀπόχρωσι ζωηρᾶς ὑγείας, νεότητος καὶ δροσερότητος! «Κολύμπησε, ὦ μαθητὴ τὸ ἄπληστο στήθος σου στὴ δροσιὰ τῆς αὐγῆς», λέγει ὁ Φάουστ, κ' ἔχει δίκιο. Ὁ πρωῖνὸς ἀέρας φουσᾷ μιὰ νέα καὶ γελαστὴ ἐνέργεια στὲς φλέβες καὶ τοὺς μυελούς. Ἄν κάθε μέρα εἶνε μιὰ ἐπανάληψις τῆς ζωῆς, κάθε αὐγὴ ὑπογράφει μὲ τὴν ὑπαρξίαν σὰν ἓνα νέο συμβόλαιον. Τὴν αὐγὴν, τὸ κάθε τι εἶνε δροσερό, εὐκόλον, ἔλαφρόν, ὅπως γιὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Τὴν αὐγὴν, ἡ πνευματικὴ ἀλήθεια εἶνε σὰν τὴν ἀτμόσφαιρα, πειὸ διανγῆς, καὶ τὰ ὄργανα σὰν τὰ νεαρὰ φύλλα, ἀπορροφοῦν πειὸ ἄπληστα τὸ φῶς, ἀναπνέουν περισσότερον αἰθέρα καὶ ὀλιγότερον γῆνα στοιχεῖα. Ἄν ἡ νύχτα καὶ ὁ ἔναστρος οὐρανὸς μιλοῦν στὸ ρεμβασμὸν γιὰ τὸ Θεό, τὴν αἰωνιότητα, τὸ ἄπειρον, ἡ αὐγὴ εἶνε ἡ ὥρα τῶν σχεδίων, τῶν θελήσεων, τῶν δράσεων πού ἀρχίζουν! Ἐνῶ ἡ σιγὴ καὶ ἡ «σκυθρωπὴ γαλήνη τοῦ γαλάξιοι θόλου» παρακινοῦν τὴν ψυχὴν στὴν αὐτοπερισυλλογὴν, τὸ σφριγὸς καὶ ἡ χαρὰ τῆς φύσεως μεταγγίζονται στὴν καρδιά καὶ τὴν σπρώχνουν πρὸς τὴν ζωὴν.

— Νὰ ἡ ἀνοιξις. Ἡράνθημα καὶ μενεξέδες ἐγιόρτασαν τὸν ἐρχομὸν τῆς. Ἡ δαμασκηνιὲς ἀνοιξαν τὰ ἀπερίσκεπτα ἀνήθη τους. Τὰ φουσκωμένα μπουμπούκια τῶν ἀπιδιῶν καὶ τῶν πασχάλιων ἀναγγέλλουν τὸ προσεχὲς τους ἀνοιγμα. Τ' ἀγιοκλίματα εἶνε πειὰ πράσινα.

31 Ὀκτωβρίου 1852. Περίπατος μισῆς ὥρας στὸν κήπον κάτω ἀπὸ ψυχρὴν βροχὴν. Τοπεῖον φθινοπωρινόν. Οὐρανὸς σταχτερός μὲ διάφορες ἀποχρώσεις, καταχνιὰ πού σέρνεται στὰ βουνὰ τοῦ ὀρίζοντος· φύσις μελαγχολικὴ. Τὰ φύλλα ἔπεφταν ἀπὸ παντοῦ σὰν ἡ τελευταῖες χίμαιρες τῆς ν. ὀτητος ὑπὸ τὰ δάκρυα ἀγιάτρευτων πόνων. Νεοσιὰ φλυάρων πουλιῶν πού τότε τρομαίζουν στὰ συμπλέγματα τῶν δένδρων, καὶ τότε παίζουν κάτω ἀπὸ τὰ κλαδιὰ σὰν μαθηταὶ στριμωγμένοι καὶ κριμμένοι σὲ κανένα κίτσκι. Τὸ χῶμα σπαρμένο φύλλα καφεδιά, κίτρινα καὶ κοκινωπά. Τὰ δένδρα μισόγυμνα, ἄλλα πειὸ πολὺ, ἄλλα πειὸ λίγο, μὲ ξεθωριασμένο χρῶμα, ξανθόν, λεμο-

νίσιο, ἀμαράντινο. Τὰ πυκνώματα τῶν δένδρων καὶ τὰ χαμόκλαδα κοκινωπά· ἀκόμη μερικά ἄνθη: τριαντάφυλλα, καπουτσίνοι, ντάλιες μὲ πέταλα ποὺ σάζουν· τὰ χωράφια γυμνά, οἱ φράχτες φτωχοί· ἡ ἐλάτη, μονάχη αὐτὴ σφριγηλή, πράσινη, στωϊκὴ, αἰώνια νεότης ποὺ ἀψηφᾷ τὴν παρακμὴ.

“Ὁλ’ αὐτὰ τὰ ἀπειράριθμα καὶ θαυμάσια σύμβολα ποὺ ἡ μορφές, τὰ χρώματα, τὰ φυτὰ, τὰ ζωντανὰ ὄντα, ἡ γῆ, ὁ οὐρανὸς παρέχουν κάθε ὥρα στὸ μάτι ποὺ ξεύρει νὰ τὰ ἰδεῖ, μοῦ ἐφαίνοντο γοητευτικὰ καὶ συγκινητικὰ. Κρατοῦσα τὴν ποιητικὴν ράβδο, καὶ ἀρκοῦσε νὰ γκίξω ἓνα φαινόμενο γιὰ νὰ μοῦ διηγηθῆι τὴν ἠθικὴν του σημασία. Ἐνα τοπεῖον ὁποιοδήποτε εἶνε μιὰ ψυχικὴ κατάστασις, καὶ ὅποιος διαβάξει καὶ στὰ δύο, παραξενεύεται γιὰ τὴν ὁμοίότητα ποὺ εὐρίσκει σὲ κάθε λεπτομέρεια. Ἡ ἀληθινὴ ποίησις εἶνε περὶ ἀληθινὴ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, γιατί εἶνε συνθετικὴ, καὶ κατέχει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐκεῖνο ποὺ ὁ συνδυασμὸς ὄλων μαζί τῶν ἐπιστημῶν θὰ μπορέσει τὸ πολὺ-πολὺ μιὰ φορὰ νὰ ἐπιτύχει ὡς ἀποτέλεσμα. Ἡ ψυχὴ τῆς φύσεως προφητεύεται ἀπὸ τὸν ποιητὴ· ὁ ἐπιστήμων συσσωρεύει μονάχα τὰ ὑλικά πρὸς ἀπόδειξιν τῆς.

14 Μαΐου 1853 . . . Μπόρεσα νὰ συγκρίνω τοὺς δύο διδασκάλους, ἡ ἀτομικότης των μοῦ ἐφωτίσθη: ὁ Μοζάρ, εἶνε ἡ χάρις, ἡ ἐλευθερία, ἡ σταθερὴ, ἀδέσμευτη καὶ καθαρὴ μορφὴ, ἡ ἐξαιρετικὴ καὶ ἀριστοκρατικὴ ὠραιότης, ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ἡ ὑγεία καὶ τὸ τάλαντον εἰς τὸ ἐπίπεδο τῆς μεγαλοφυΐας.

Ἐπετόβεν περὶ παθητικὸς, περὶ περιπαθὴς, περὶ σπαρτακτικὸς, περὶ πυκνὸς, περὶ βαθύς, ὀλιγώτερο τέλειος, περὶ δούλος τῆς μεγαλοφυΐας του, περὶ ἐξημμένος ἀπὸ τὴν φαντασία του καὶ ἀπὸ τὸ πάθος του, περὶ συγκινητικὸς καὶ περὶ θεῖος ἀπὸ τὸν Μοζάρ. Ὁ Μοζάρ σὰς παλινορθώνει ὅπως οἱ διάλογοι τοῦ Πλάτωνος, σὰς σέβεται, σὰς ἀποκαλύπτει τὴν δυνάμιν σου, σὰς δίνει τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἰσορροπίαν. Ὁ Μπετόβεν σὰς συναρπάζει, εἶνε τραγικώτερος καὶ ρητορικώτερος, ἐνῶ ὁ Μοζάρ εἶνε ἀφιλοκερδέστερος καὶ ποιητικώτερος. Ὁ Μοζάρ εἶνε περὶ ἕλλην, καὶ ὁ Μπετόβεν περὶ χριστιανός. Ὁ ἓνας εἶνε γαλήνιος, ὁ ἄλλος εἶνε σοβαρός. Ὁ πρῶτος εἶνε δυνατότερος τῆς εἰμαρμένης γιατί πέρνει τὴν ζωὴν ὀλιγώτερο βαθειά· ὁ δεύτερος εἶνε ὀλιγώτερο δυνατός, γιατί ἐμετρήθηκε μὲ μεγαλειότερες λύπες· τὸ τάλαντον του εἶνε πάντοτε ἴσον μὲ τὴν μεγαλοφυΐαν του, καὶ ἡ παθητικότης του εἶνε τὸ κύριον χαρακτηριστικόν του, ὅπως ἡ τελειότης εἶνε τὸ χαρακτηριστικόν τοῦ Μοζάρ. Εἰς τὸν

Μοζάρ τὸ πᾶν εἶνε ἰσορροπημένο καὶ ἡ τέχνη θριαμβεύει. Εἰς τὸν Μπετόβεν τὸ αἶσθημα ὑπερισχύει, καὶ ἡ συγκίνησις διαταράττει τὴν τέχνη ἐνῶ τὴν ἐμβαθύνει.

11 Ἰανουαρίου 1867 — Γενεύη.

Eheu fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni . . .

Στάλες στάλες νοιώθω νὰ πέφτουν ἡ μέρες τῆς ζωῆς μου μέσ' στὸ ἀχόρταγο βάραθρο τῆς αἰωνιότητος. Νοιώθω τὲς μέρες τῆς ζωῆς μου νὰ φεύγουν μπρὸς στὸ θάνατο. Ὅ,τι μοῦ ὑπολείπεται ἀπὸ ἐβδομάδες, μῆνες, ἢ καὶ χρόνια, νὰ ρουφήξω ἀπὸ φῶς τοῦ ἥλιου, μοῦ φαίνεται σὰν μιὰ νύχτα μονάχα, νύχτα καλοκαιριοῦ ποῦ δὲν λογαριάζει, γιατί θὰ τελειώσει κι' αὐτή.

Ὁ θάνατος! ἡ σιγή! ἡ ἄβυσσος!—Τρομακτικὰ μυστήρια γιὰ τὸ ὄν ποῦ διψᾷ ἀθανασίαν, εὐτυχία, τελειότητα! Ποῦ θὰ εἶμαι αὔριο, σὲ λίγο καιρό, ὅταν δὲν θ' ἀναπνέω πειά; Ποῦ θὰ εἶνε ἐκεῖνοι ποῦ ἀγαπῶ; Ποῦ πηγαίνομε; τί εἴμεθα; Τὰ αἰώνια προβλήματα ὀρθώνονται πάντοτε ἐμπρὸς μας μὲ τὴν ἀδιάλλακτὴ ἐπισημότητά τους. Μυστήρια ἀπὸ παντοῦ! Ἡ πίστις γιὰ μόνον ἄστρο σ' αὐτὰ τὰ σκότῃ τῆς ἀβεβαιότητος . . .

Ἀδιάφορον! ἀρκεῖ μόνον ὁ κόσμος νὰ εἶνε τὸ δημιουργημα τοῦ Καλοῦ καὶ ἡ συνείδησις τοῦ καθήκοντος νὰ μὴ μᾶς ἐγέλασε.—Νὰ δίνει κανεὶς εὐτυχία καὶ νὰ κάνει τὸ καλό, ἰδοὺ ὁ νόμος μας, ἡ ἄγκυρα τῆς σωτηρίας μας, ὁ φάρος μας, ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεώς μας. Ὅλες ἡ θρησκείες μποροῦν νὰ καταρθεύσουν' ἐφ' ὅσον ὅμως ἐκεῖνη ὑφίσταται, ἔχομε ἀκόμη κάποιον ἰδανικό, καὶ ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ζεῖ κανεὶς.

Ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης, τῆς ἀφιλοκερδεΐας, τῆς ἀφοσιώσεως, θὰ κάμει τὸν ἄνθρωπο ἀξιοπρεπέστερο ἐφ' ὅσον οἱ βωμοὶ τῆς δὲν θὰ ἐγκαταλείπονται, καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ σοῦ τοὺς καταστρέψει ἐφ' ὅσον αἰσθάνεσαι τὴ δύναμι νὰ ἀγαπᾷς.